

16 december 2025

Till

Justitieminister Gunnar Strömmer

Ämne: **Begäran om återinförande av tillräknelighetsrekvisitet**

Riksförbundet FUB* och Funktionsrätt Sverige** ser med stor oro på det faktum att svensk lag i dag inte tar tillräcklig hänsyn till funktionsnedsättning vid straffansvar. Det är varken rimligt eller rättssäkert att en person som saknar fullt ut förmåga att förstå följderna av sina handlingar, kan riskera att dömas till långa fängelsestraff.

Vi tror att ett återinfört tillräknelighetsrekvisit i svensk straffrätt skulle vara ett viktigt steg mot ett mer rättssäkert och humant rättsväsende för personer med måttlig/svår intellektuell funktionsnedsättning (IF)/autism och deras anhöriga, men också för samhället i stort och vi ställer oss bakom den senaste psykiatrilagsutredningens (SOU 2012:17) definitioner och förslag i stort med reservation för vissa modifikationer.

Vi ber därför att ni med tanke på den diskussion som nu pågår i regeringen gällande frågan och det engagemang som redan visats av flera funktionsrättsorganisationer, tar initiativ till en sådan utredning och lagstiftningsprocess.

Bakgrund och tidigare insatser

- Tillsammans med Autism Sverige skickade FUB redan förra året den 28 oktober in en skrivelse till Justitiedepartementet med begäran om en utredning rörande återinförande av tillräknelighetsrekvisitet samt specialiserade kriminalvårdsenheter.
- I vår debattartikel i Altinget den 22 januari i år "Det är dags att återinföra tillräknelighetsrekvisitet" har vi beskrivit hur nuvarande lagstiftning slår hårt mot personer med måttlig/svår intellektuell funktionsnedsättning (IF) och/eller autism, då de kan dömas för handlingar de inte fullt ut kan förstå eller kontrollera. <https://www.altinget.se/artikel/det-ar-dags-att-aterinfora-tillraknelighetsrekvisitet>
- Funktionsrätt Sverige med sina 54 medlemsförbund antog en motion på sin kongress i maj 2025, som uppmärksammar behovet av att återinföra tillräknelighetsrekvisitet.

Varför tillräknelighetsrekvisitet är nödvändigt

- I dag innebär svensk straffrätt att alla individer över straffrättslig ålder kan dömas till straffrättsligt ansvar även om personen på grund av en funktionsnedsättning inte fullt ut förstår eller kan styra sina handlingar. Detta står i konflikt med hur många andra demokratiska rättsstater hanterar frågan där kravet på tillräknelighet är en grundförutsättning för straffansvar.

- · För personer med svår eller måttlig intellektuell funktionsnedsättning (IF) och/eller autism kan det innebära att de döms och straffas trots att de inte haft verklig förmåga att förstå eller kontrollera sina handlingar. Detta är både rättsosäkert och strider mot principer om rättvisa och individens värde.
- · Återinförande av tillräknelighetsrekvisitet och inrättande av specialiserade kriminalvårdsenheter skulle göra det möjligt att bedöma ansvarsfrågan med hänsyn till individens funktionsnedsättning och behov samt därmed skydda särskilt utsatta grupper. Det skulle också innebära att straffrättsligt ansvar bättre motsvarar verklig skuld och förmåga.
- · Som tidigare psykiatrilagsutredning pekar på så skulle ett återinförande av tillräknelighetskravet göra att rättssystemet skulle uppfylla grundläggande straffrättsliga principer; skuldprincipen och konformitetsprincipen – det ska krävas att gärningspersonen kan förstå och påverka sitt handlande för att straffansvar ska aktualiseras.

Våra förslag

Med beaktande av ovanstående ber vi att regeringen och riksdagen vidtar följande åtgärder:

- 1. Inrätta en utredning med syfte att återinföra tillräknelighetsrekvisitet som grundförutsättning för straffrättsligt ansvar i svensk straffrätt med utgångspunkt i det som tidigare föreslagits i den senaste psykiatrilagsutredningen.
- 2. Inrätta eller avsätta resurser för specialiserade kriminalvårdsenheter eller vårdalternativ för personer med IF/autism som döms för brott.

Vi bistår gärna med vår kompetens och våra erfarenheter av målgruppen i ett möte med er för att föra dialogen vidare.

Anders Lago, förbundsordförande FUB anders.lago@fub.se

Nicklas Mårtensson, ordförande Funktionsrätt Sverige nicklas.martensson@funktionsratt.se

**FUB är en ideell intresseorganisation på nationell nivå med över 25 000 medlemmar spridda över 152 lokalföreningar och 12 länsförbund.*

***Funktionsrätt Sverige är en nationell samverkansorganisation för 54 medlemsförbund, som tillsammans organiserar ca 400 000 personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom.*